

Петраковського Володимира Володимировича
Симоненко Злати Віталіївни
Коломієць Валерії Рудольфівни
Цапок Марини Олександрівни
Лемєнова Олександра Валерійовича
Гнідця Андрія Павловича
Крапивіна Євгена Олексійовича

Дисциплінарна скарга

Шановні члени комісії!

Звертаємо вашу увагу, що наявні у відкритому доступі дані дозволяють дійти обґрунтованого висновку, що Генеральним прокурором Луценком Ю.В. та заступником Генерального прокурора – Головним військовим прокурором Матіосом А.В. вчинені дисциплінарні правопорушення (проступки). На це вказують наступні обставини.

Генеральний прокурор Луценко Юрій Віталійович за перше півріччя 2017 року опублікував у своєму профілі на facebook.com (<https://www.facebook.com/LlutsenkoYuri?fref=ts>) щонайменше 7 дописів недвозначного характеру, які стосуються конкретних осіб, затриманих за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення.

1. Допис від 6 липня 2017 року, який стосується затримання та обшуку працівників ПАТ “Українська залізниця”, містить прізвища та ініціали імен затриманих, а також назву їхніх посад. У цьому дописі Генеральний прокурор вказує, що згаданих осіб “за вимагання хабара в 150 тис доларів затримано” (додаток 1).

2. Дописом від 8 червня 2017 року Генеральний прокурор повідомляє суспільству про затримання судді, називаючи його “суддею корупціонером”, зокрема стверджуючи, що суддя “вимагав та отримав неправомірну вигоду”. Цей допис публікується з фотографією таблички, яка висить на дверях робочого кабінету судді та на якій вказано повне ім'я затриманого (додаток 2).

3. Допис від 3 червня 2017 року, який стосується затримання працівника митниці Державної фіскальної служби, доповнений фотографією посвідчення затриманого, де також легко прочитати повне ім'я затриманого і навіть побачити його обличчя. У цьому дописі Генеральний прокурор вказує, що працівника митниці затримали “під час одержання чергового місячного збору неправомірної вигоди” (додаток 3).

4. Дописом від 31 березня 2017 року Генеральний прокурор інформує громадськість, що органи правопорядку “затримали на гарячому при одержанні 10 тис грн директора комунального підприємства”. При цьому він публікує прізвище і конкретну посаду затриманого, характеризує останнього як “хабарника”, а також додає фото його обличчя (додаток 4).

5. У дописі від 17 березня 2017 року Генеральний прокурор Луценко Ю.В. стверджує, що “задокументовано факт надання військовому прокурору ... неправомірної вигоди у розмірі

40 тис. доларів”. Одночасно Генеральний прокурор публікує прізвище та ініціали, а також посаду затриманого, називаючи його “митником-хабарником” (додаток 5).

6. Допис від 15 березня 2017 року, який стосується затримання начальника Львівської установи виконання покарань – арештного дому №19, містить не лише посаду затриманого, а й його повне ім’я, спеціальне звання та фото. Цим дописом Генеральний прокурор повідомляє суспільство про те, що “задокументовано факт вимагання та одержання неправомірної вигоди”, а також що “в службовому кабінеті крім суми хабара знайшли 6500\$ та 600 євро”. Повідомлення закінчується словами “Так закінчилася 20 річна кар’єра хабарника” (додаток 6).

7. Особливу увагу звертає на себе той факт, що дописом від 16 травня 2017 року Генеральний прокурор не лише повідомляє, що “затримано голову Лікарсько-кваліфікаційної комісії комунального закладу “Городищенське територіальне медичне об’єднання”, який вимагав та одержав 75 000 грн.”, публікуючи фото обличчя затриманого. Допис завершується словами “Інколи важко втриматися в рамках закону і презумпції невинуватості” (додаток 7). Тобто, попри відсутність у Генерального прокурора юридичної освіти, він продемонстрував власну поінформованість щодо обов’язку дотримуватися презумпції невинуватості, який є невід’ємною складовою статусу прокурора.

Заступник Генерального прокурора – Головний військовий прокурор Матіос Анатолій Васильович у своєму профілі на facebook.com (<https://www.facebook.com/MatiosAnatolii?fref=ts>) прямо вказує хто скільки “вкрав” з бюджету (додаток 8), оприлюднює прізвища затриманих осіб, та навіть публікує паспортні дані (додаток 9), – що суперечить законодавству про захист персональних даних. Останні гучні затримання з гелікоптерами побудили Головного військового прокурора до ряду дописів, в яких з десятків людей отримали від нього ярлик “член злочинної організації” (додатки 10-12).

У останньому з вказаних випадків Головний військовий прокурор взагалі ледь не щодня публікував підбурювальні дописи про слідчі та процесуальні дії, в яких довелося брати участь затриманим. Кожен крок осіб, яких Головний військовий прокурор називає “членами злочинної організації”, від моменту затримання до моменту виходу їх з зали суду у кайданках, висвітлювався ним у своєму профілі на facebook.com (додатки 13-17). Врешті-решт його публікації спричинили те, що запобіжні заходи обиралися затриманим у атмосфері неприязні, тобто атмосфері, базованій на переконанні про винуватість затриманих. Оскільки Головний військовий прокурор широко і гучно розповсюдив інформацію про нібито причетність затриманих до вчинення особливо тяжкого злочину ще до початку розгляду клопотань про обрання їм запобіжних заходів. При цьому Головний військовий прокурор усіяло закликав громаду столиці та представників законодавчої влади “приєднатись завтра (31.05.17) до зусиль українських військових прокурорів забезпечити невідворотність покарання для экс-податківців злочинної організації Януковича-Клименка” (додаток 18).

Також, аби надати своїм заявам більшої ваги, Головний військовий прокурор опублікував ряд фотографій, на яких були зображені коштовні речі та інше дороговартісне рухоме майно (додаток 12). У той же час, Головний військовий прокурор не опублікував жодного підтвердження тому, що між – за оцінкою сторони обвинувачення – протиправними діями та набуттям представленого на огляд суспільства майна існує причинно-наслідковий зв’язок.

Частина вказаних заяв заступника Генерального прокурора – Головного військового прокурора Матіоса А.В. була переопублікована низкою ЗМІ або повторена ним самим у ряді телевізійних ефірів.

Як впливає з наведених фактів, Генеральний та Головний військовий прокурори неодноразово вдавалися до подібних публічних висловлювань, що свідчить про послідовний, а отже цілком обміркований характер їхніх заяв щодо конкретних осіб. До того ж всі їхні заяви були оприлюднені у Всесвітній мережі (WorldWideWeb), тобто стали доступними протягом 24 годин на добу необмеженому колу осіб, а також будуть зберігатися Всесвітньою мережею протягом незмірного періоду.

Однак, характер згаданих публічних висловлювань Генерального прокурора Луценка Ю.В. та заступника Генерального прокурора – Головного військового прокурора Матіоса А.В. не узгоджуються з конституційними приписами, які встановлюють презумпцію невинуватості.

Статтею 62 Основного Закону визначено, що особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. При цьому Конституція України не містить виключень та не дає підстав інтерпретувати її положення так, аби в якомусь випадку можна було допускати відхід від принципу презумпції невинуватості.

Аналогічним чином презумпція невинуватості відображена у Кримінальному процесуальному кодексі України та кодексах етики, які розповсюджуються на прокурорів. Крім того, Законом України “Про прокуратуру” (від 14.10.2014 № 1697-VII) презумпція невинуватості визначена засадою діяльності прокуратури.

У справі №1-12/2003 (рішення від 30.01.2003 №3-рп) Конституційний Суд України наголосив, що *“переконання слідчого і прокурора у вчиненні особою злочину не означає доведення її винуватості, яка відповідно до конституційно закріпленого принципу презумпції невинуватості особи може бути встановлена лише обвинувальним вироком суду. Зібрані досудовим слідством докази винуватості особи перевіряються і оцінюються судом під час розгляду справи по суті, за результатами яких суд постановляє виправдувальний або обвинувальний вирок, визнаючи особу відповідно невинуватою або винуватою у вчиненні злочину”*.

Отже, висновок про винуватість особи у вчиненні злочину не може вважатися легальним та легітимним доти, доки його не буде відображено судом у обвинувальному вирокі.

Як вбачається з правової позиції Конституційного Суду України, цей принцип не лише забороняє передчасне висловлення думки самим судом про те, що особа, яку обвинувачено у вчиненні злочину, є винною, допоки це ще не доведено відповідно до закону, а й поширюється на заяви, що їх роблять представники сторони обвинувачення стосовно проваджень, що тривають.

Слід наголосити, що немає жодної потреби з’ясовувати, яким буде результат розгляду обвинувачення стосовно осіб, згаданих Генеральним та Головним військовим прокурорами. Подальше визнання судом затриманих винними, ба навіть у разі затвердження судом угоди про визнання винуватості, також не може слугувати достатньою підставою для того, щоб Генеральний та Головний військові прокурори мали змогу робити подібні до наведених публічні висловлювання. Незалежно від того, наскільки причетними до вчинення кримінального правопорушення виявилися б затримані, до засудження за презумпцією вони були невинними. Інакше, конституційні приписи, викладені у ст.62 Основного Закону, є ілюзорними та не мають прямої (практичної) дії.

Натомість публікація Генеральним прокурором Луценком Ю.В. та заступником Генерального прокурора – Головним військовим прокурором Матіосом А.В. для широкого загалу вищезначених тверджень безсумнівно призвело до формування серед громадськості однозначної думки про винуватість затриманих. Означені заяви Генерального та Головного військового прокурорів свідчать, що вони вважали установленим фактом те, що затримані одержали неправомірну вигоду або є (були) членами злочинної організації. Генеральний та Головний військові прокурори описували події саме як “злочин”. При цьому такі твердження не обмежувалися повідомленням про стан розслідування справи чи “повідомленням затриманих про підозру”, а чітко і без жодного застереження “відображали факт” причетності затриманих до вчинення інкримінованих їм злочинів. Це не лише спонукало громадськість до думки про вину затриманих, а й наперед робило оцінку фактів, до того як це зробить компетентний орган – суд. Тобто публічні висловлювання були сформульовані у термінах, які не лишали сумніву, що саме затримані вчинили “цей злочин”, а тому вони є проголошенням винуватості затриманих.

Вищезгадані публічні висловлювання Генерального та Головного військового прокурорів суперечать не лише Конституції України, вони також нівелюють гарантії, передбачені Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод (1950 року; надалі також – Конвенція).

Параграфом 2 ст.6 Конвенції передбачено, що кожен, кого обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, вважається невинуватим доти, доки його вину не буде доведено в законному порядку.

Європейський суд з прав людини (надалі також – Європейський суд) неодноразово підкреслював важливість презумпції невинуватості. У ряді справ Європейський суд дійшов висновку, що посадовцям органів правопорядку, які обіймають високе становище, слід дуже ретельно обирати слова при коментуванні кримінальних проваджень. Оскільки суспільство легко схилити до думки, що конкретні особи винуваті, ще до того, як їхню вину було доведено в установленому законом порядку. Тому Європейський суд не один рік чітко дотримується позиції, що презумпція невинуватості порушується у випадку, коли твердження посадової особи стосовно обвинуваченого відображає думку про те, що вона є винуватою, тоді як її вина не була попередньо доведена відповідно до закону. Навіть за відсутності формальної думки про винуватість особи, Європейському суду достатньо, аби були певні підстави вважати, що посадова особа ставиться до обвинуваченого як до винуватого у вчиненні злочину. Як вказує Європейський суд, значне розрізнення лежить між твердженнями про те, що особа лише підозрюється у вчиненні певного злочину, і відвертим визнанням того, що особа його вчинила (зокрема, рішення у справах “Грабчук проти України”, “Хужин й інші проти Росії”, “Шагін проти України”).

Також Європейський суд наголошує, що публічні повідомлення, в яких без жодних двомовностей чи застережень особи зображуються як “члени незаконної організації” або містяться відомості, що дозволяють легко ідентифікувати осіб, також не узгоджуються з дотриманням презумпції невинуватості. Адже подібні повідомлення підштовхують громадськість повірити у винність осіб та надають попередню оцінку фактам ще до того, як це зроблять наділені відповідними повноваженнями судді (зокрема, рішення у справі “Й. Б. та інші проти Туреччини”). При цьому, з’ясовуючи, чи становить оскаржувана заява державної посадової особи порушення §2 ст.6, Європейський суд не надає вирішальної ваги характерові чи результатам подальшого судового процесу (зокрема, згадане вище рішення у справі “Шагін проти України”).

Відтак, нам видається неспростовним, що згадані публічні висловлювання Генерального прокурора Луценка Ю.В. та заступника Генерального прокурора – Головного військового прокурора Матіоса А.В. повною мірою кореспондують складу дисциплінарного правопорушення (проступку), передбаченого п.9 ст.43 Закону України “Про прокуратуру”. Це положення Закону прямо називає “публічне висловлювання, яке є порушенням презумпції невинуватості” підставою для притягнення прокурора до дисциплінарної відповідальності.

Усі викладені обставини у сукупності підкреслюють, що на одній із найважливіших стадій кримінального провадження, тобто від моменту затримання і до моменту обрання запобіжного заходу, у визнанні презумпції невинуватості затриманим було відмовлено. Хоча протягом цього періоду вони мали на неї таке ж саме право, як і під час судового розгляду. При цьому право, про яке йдеться, має такий характер, що в ньому не можна відмовити, не порушивши засадничих принципів, які лежать в основі Конституції України та Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод (1950 року).

Також є цілком очевидним, що широка публічна активність заступника Головного військового прокурора спровокувала упереджений судовий розгляд клопотань про обрання запобіжного заходу ряду затриманим.

З огляду на викладене, керуючись ст.ст.3, 9, 19, 62 Конституції України, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод (1950 року) та ст.17 Закону України “Про застосування практики та виконання рішень Європейського суду з прав людини”, ст.ст.1, 3, 7, 8, 15, 19, 43-49, 73, 77-78 Закону України “Про прокуратуру”, а також п.п.100-127 Положення про порядок роботи Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів, –

ПРОСИМО:

1. Прийняти та зареєструвати цю дисциплінарну скаргу.
2. За цією дисциплінарною скаргою відкрити та здійснити дисциплінарне провадження (провести перевірку дисциплінарної скарги) за фактом публічних висловлювань Генерального прокурора Луценка Юрія Віталійовича та заступника Генерального прокурора – Головного військового прокурора Матіоса Анатолія Васильовича, які порушують презумпцію невинуватості.
3. У ході дисциплінарного провадження отримати за письмовим запитом від органів прокуратури контактну інформацію адвокатів, які є захисниками затриманих, згаданих у публічних висловлюваннях Генерального та Головного військового прокурорів.
4. У ході дисциплінарного провадження отримати за письмовим запитом від адвокатів, які є захисниками затриманих, згаданих у публічних висловлюваннях Генерального та Головного військового прокурорів, необхідну для проведення перевірки інформацію.
5. У ході дисциплінарного провадження отримати за письмовим запитом від Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини необхідну для проведення перевірки інформацію.
6. Заслухати пояснення адвокатів, які є захисникам затриманих, згаданих у публічних висловлюваннях Генерального та Головного військового прокурорів, на засіданні Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів, на якому буде розглядатися висновок про наявність чи відсутність дисциплінарного проступку Генерального та Головного військового прокурорів.

7. Письмово повідомити скажників про дату, час і місце проведення засідання Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів, на якому буде розглядатися висновок про наявність чи відсутність дисциплінарного проступку Генерального прокурора Луценка Ю.В. та заступника Генерального прокурора – Головного військового прокурора Матіоса А.В.

Додатки:

1. Роздруківка допису Луценка Ю.В. на facebook.com від 6 липня 2017 року на 1 арк.;
2. Роздруківка допису Луценка Ю.В. на facebook.com від 8 червня 2017 року на 1 арк.;
3. Роздруківка допису Луценка Ю.В. на facebook.com від 3 червня 2017 року на 1 арк.;
4. Роздруківка допису Луценка Ю.В. на facebook.com від 31 березня 2017 року на 1 арк.;
5. Роздруківка допису Луценка Ю.В. на facebook.com від 17 березня 2017 року на 1 арк.;
6. Роздруківка допису Луценка Ю.В. на facebook.com від 15 березня 2017 року на 1 арк.;
7. Роздруківка допису Луценка Ю.В. на facebook.com від 16 травня 2017 року на 1 арк.;
8. Роздруківка допису Матіоса А.В. на facebook.com від 14 червня 2017 року на 1 арк.;
9. Роздруківка допису Матіоса А.В. на facebook.com від 26 травня 2017 року на 1 арк.;
10. Роздруківка допису Матіоса А.В. на facebook.com від 24 травня 2017 року на 1 арк.;
11. Роздруківка допису Матіоса А.В. на facebook.com від 25 травня 2017 року на 1 арк.;
12. Роздруківка допису Матіоса А.В. на facebook.com від 26 травня 2017 року на 2 арк.;
13. Роздруківка допису Матіоса А.В. на facebook.com від 3 червня 2017 року на 1 арк.;
14. Роздруківка допису Матіоса А.В. на facebook.com від 7 червня 2017 року на 1 арк.;
15. Роздруківка допису Матіоса А.В. на facebook.com від 15 червня 2017 року на 1 арк.;
16. Роздруківка допису Матіоса А.В. на facebook.com від 21 червня 2017 року на 1 арк.;
17. Роздруківка допису Матіоса А.В. на facebook.com від 22 червня 2017 року на 1 арк.;
18. Роздруківка допису Матіоса А.В. на facebook.com від 30 травня 2017 року на 1 арк.;

З повагою

Володимир Петраковський

Злата Симоненко

Валерія Коломієць

Марина Цапок

Олександр Лєменов

Андрій Гнідець

Євген Крапивін
